

МОТИВАЦІЯ ДО ТВОРЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

THE MOTIVATION FOR CREATIVE PEDAGOGICAL ACTIVITY OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS

*У статті розглянуто особливості формування професійної мотивації майбутніх вчителів іноземної мови до творчої педагогічної діяльності. Обґрунтовано необхідність удосконалення змісту та форм роботи майбутнього вчителя. Проаналізовано думки різних авторів щодо проблеми мотивації в процесі творчої діяльності студентів. Розкрито сутність понять «творчість», «мотивація», «мотив». Установлено, що мотивація формується на основі внутрішніх та зовнішніх факторів в процесі творчої діяльності студентів, а тому одним з ефективних факторів її підвищення є поєднання традиційних та інноваційних методів навчання. Розрізняють зовнішню та внутрішню мотивації. Педагогічні здібності та професійні якості, професіоналізм викладача, психологічна спрямованість на педагогічну діяльність, досконале володіння педагогічними технологіями, уміння виявляти та ефективно використовувати здібності та індивідуальні особливості студента є головними умовами формування мотивації. Проаналізовано вплив мотиваційної сфери на процеси пізнання та саморозвитку. Встановлено, що мотивація є складним структурним, психологічним утворенням, що включає в себе сукупність взаємопов'язаних мотивів навчальної діяльності, професійного становлення та особистісного розвитку. Професійна мотивація є важливим фактором конкурентоспроможності майбутніх фахівців у професійній діяльності. Розвиток мотивації сприяє поєднанню студентів із процесом та результатами навчання, безпосередньо впливає на їхній особистісний розвиток упродовж всього навчання у закладі вищої освіти та подальше професійне становлення та саморозвиток. Розглянуто різноманітні методи навчання, які зумовлюють підвищення рівня мотивації студентів. Визначено основні вимоги до викладача іноземних мов, педагогічна діяльність якого повинна бути спрямована на реалізацію навчальних функцій. **Ключові слова:** творчість, творча діяльність, мотивація, майбутній вчитель, іноземна мова, професійна діяльність.*

The articles considers the peculiarities of the formation of professional motivation of future foreign language teachers to creative pedagogical activity. The necessity of improving the content and forms of work of the future teacher is substantiated. The opinions of different authors on the problem of motivation in the process of creative activity of students are analyzed. The essence of the concepts "creativity", "motivation", "motive" is revealed. It is established that motivation is formed on the basis on internal and external factors in the process of creative activity of students and therefore on the effective factors of its increase is a combination of traditional and innovative teaching methods. There are external and internal motivation. Pedagogical abilities and professional qualities, professionalism of the teacher, psychological orientation to pedagogical activity, perfect mastery of pedagogical technologies, ability to identify and effectively use the abilities and individual characteristics of the student are the main condition for the formation of motivation.

The influence of the motivational sphere on the processes of cognition and self-development is analyzed. Motivation has been found to be a complex structural, psychological formation which includes a set of interrelated motives for learning, professional development and personal development.

Professional motivation is an important factor in the competitiveness of future professionals in the professional activities. The development of motivation helps to connect students with the process and results of learning, directly affects their personal development throughout their studies in higher education and further professional development and self-development.

Various teaching methods that increase the level of student motivation are considered. The basic requirements to the teacher of foreign languages, whose pedagogical activity should be directed on realization on educational functions are defined.

Key words: creativity, creative activity, motivation, future teacher, foreign language, professional activity.

УДК 378.1: 37
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/47.14>

Чорноус В.П.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри суспільно-гуманітарних
дисциплін
Комунального закладу вищої освіти
«Рівненська медична академія»

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Педагогічна діяльність характеризується пошуками нетрадиційних підходів у формуванні творчих здібностей особистості майбутнього вчителя іноземної мови. Інноваційний розвиток національної освіти дасть очікувані результати, якщо основи психолого-педагогічної підготовки вчителя нової генерації будуть закладатися під час навчання. Заклади вищої освіти ставлять перед студентами цілі та виклики щодо удосконалення іншомовної комунікативної компетенції, необхідної для здійснення професійної

діяльності. Досягненню цих цілей слугує мотивація, яка є процесом стимулювання студентів до виконання навчальної діяльності, яка має на меті реалізацію основних функцій навчально-виховного процесу.

Успішне професійне становлення майбутніх педагогів англійської мови неможливо без цілеспрямованого формування в них позитивної мотивації до майбутньої педагогічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні професія вчителя характеризується такими факторами як: орієнтація сучасної школи на розвиток творчих здібностей учнів, демократизація та

гуманізація педагогічної професії, авторські методи навчання.

Аналіз літературних джерел свідчить, що питання творчої спрямованості майбутнього вчителя розглядали В. Андреев, В. Кан-Калик, І. Зязюн, М. Нікандров, С. Сисоєва. Такі науковці як М. Віленський, О. Киричук, Н. Кичук, А. Орлов, Р. Скульський розглядали у своїх працях проблему творчої самореалізації майбутнього педагога та основні умови формування творчої особистості у закладі вищої освіти.

Проблемі мотивації й стимулювання вітчизняні й зарубіжні вчені приділяють значну увагу (Дж. Аткінсон, Л. Божович, Р. Гарднер, Дж. Девіс, М. Дригус, А. Маркова, А. Маслоу, О. Скрипченко, Н. Юдіна та ін.).

Проблеми формування позитивної навчальної мотивації досліджували М. Алексєєва, Ю. Бабанський, В. Богословський, Л. Василенко, А. Виноградова, В. Галузяк, В. Давидов, Д. Ельконін, М. Заброцький, С. Максименко, А. Маркова, М. Мільман, А. Орлов, С. Рубінштейн, М. Савчин, М. Сметанський та ін.

Сутність мотивації як психологічної категорії розкрито в дослідженнях Л. Божович, П. Гальперіна, В. Давидова, О. Леонтьєва, А. Маркової, С. Рубінштейна, Д. Ельконіна, що дозволяють визначити суть мотивації у навчанні, яка складається з трьох груп мотивів. Перша група – це потреби та інстинкти. Мотиви другої групи визначають спрямованість активності, тобто чому індивід обирає саме ці, а не інші види діяльності (цю групу складають навчальні мотиви мотивації учіння). Третя група включає в себе емоції, почуття, суб'єктивні переживання (прагнення, бажання) та установки, що зумовлюють і визначають спосіб регуляції та динаміки ставлень і поведінки особистості в навчальному процесі [3, с. 528].

Науковцями було проаналізовано сутнісні характеристики поняття «педагогічна творчість», «мотивація», «мотив», однак, незважаючи на широке висвітлення питання мотивації майбутніх фахівців, існують певні проблеми у мотивуванні студентів до творчої діяльності у майбутній роботі вчителя іноземної мови.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сучасні вимоги до майбутнього вчителя іноземної мови та процесу його творчої діяльності зумовлені процесами інформатизації та мобілізації суспільства та висувають нові вимоги до якості підготовки майбутніх фахівців іноземної мови, формування у них передового педагогічного досвіду, креативного мислення, здійснення творчої діяльності.

Незважаючи на значну кількість праць у галузі професійної майстерності та творчої діяльності майбутнього вчителя іноземної мови, у навчальних закладах спостерігається низька мотивація

студентів до вивчення мови. У зв'язку з цим викладач повинен орієнтуватися на запровадження, поряд з традиційними, таких методів навчання, які розвивають у студентів уміння самостійно вчитися, критично мислити та практично використовувати засвоєну інформацію у професійній діяльності. Саме такими є інтерактивні методи навчання, які розвивають творчий потенціал особистості, розумову та емоційну сфери.

Мета статті полягає у розкритті змісту мотивації майбутніх учителів іноземної мови до творчої педагогічної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз досліджень В. Загвязинського, Н. Кузьміної, М. Поташника дозволяє відзначити, що одним із головних чинників у педагогічній творчості є мотивація до творчої діяльності. У наукових працях авторів звертається увага на методи формування творчої діяльності, методику вирішення творчих завдань, конструювання відносин у дослідному колективі.

А. Маркова вважає, що мотивація у навчально-виховному процесі складається зі спонукань, які змінюються та вступають у нові зв'язки один з одним, тому формування мотивації – це не зростання позитивного або посилення негативного ставлення до навчання, а ускладнення структури мотиваційної сфери, спонукань, які входять до неї [6].

Виділяються наступні особливості творчої мотивації: наявність внутрішнього джерела мотивації (А. Маслоу, К. Роджерс); активний початок, ініціативність (О. Матюшкін, Д. Богоявленська); особистісна природа (С. Степанов, І. Семенов); незалежність думки (О. Матюшкін, С. Мотков); орієнтація не на продукт, а на процес (А. Маслоу, Я. Пономарьов); стихійність, спонтанність, привабливість (Я. Пономарьов, К. Поппер).

Згідно з поглядами С. Каверіна, потреба в творчій діяльності характеризує вищий ступінь розвитку особистості, і зумовлює відповідний рівень творчої діяльності, що в свою чергу породжує мотивацію творчості. Мотиви творчості можна поділити на такі групи:

- 1) дослідницькі мотиви, які відповідають предмету діяльності;
- 2) мотиви саморозвитку, самореалізації;
- 3) соціальні мотиви [4].

Навчально-виховний процес здійснюється під впливом певних стимулів, які впливають на активність студентів. Такими спонукальними силами є інтереси, переконання, бажання, які формують мотиваційну сферу навчальної діяльності [8].

Умови формування творчої мотивації майбутніх учителів іноземної мови:

- усвідомлення студентами важливості креативності для майбутньої творчої діяльності;
- формування готовності до сприйняття навчального матеріалу;

- розвиток інтересу до навчання, допитливість;
- соціальні мотиви.

Мотивація займає провідне місце у навчально-виховному процесі та визначається певними факторами: особливостями того, хто навчається, рівнем професійної компетентності викладача; організацією навчально-виховного процесу. Навчально-пізнавальні мотиви формуються у майбутній професійній діяльності студентів. Основними чинниками, які впливають на мотивацію до творчої діяльності є: зміст навчального матеріалу, навчальна діяльність у закладі вищої освіти, оцінка, стиль педагогічної діяльності викладача.

Г. Ковальчук підкреслює, що мотивація професійної діяльності у студентів виникає у повному обсязі лише тоді, коли навчальний процес організовується і створюється на основі педагогіки співробітництва із застосуванням технології особистісно-орієнтованого навчання, коли забезпечується суб'єктність студента у процесі навчання [5, с. 40].

Процес підготовки майбутнього вчителя іноземної мови повинен вести до усвідомлення і бажання студентів бути фахівцем своєї справи, тобто формувати індивідуальний стиль творчої діяльності. Його розвитку сприяють сприймання навчальної діяльності як творчого пошуку, відчуття студентом себе як активного учасника навчання, відповідність педагогічного знання особистісному досвіду студента. Розвиток індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя залежить від рівня професійної підготовки, активності студента, його індивідуальних особливостей [8, с. 84].

Серед основних методів навчально-виховного процесу є наступні: дискусія, дидактичні та ділові ігри, тренінги, майстер класи, методи проблемного навчання.

Пізнавальним методом стимулювання мотивації у навчанні майбутніх вчителів іноземних мов є проектування, що має на меті формування умінь конструювати свої знання та застосовувати їх на практиці. Метод проектів передбачає орієнтацію на особистість майбутнього вчителя, його знання, вміння і навички та залучення студентів до активних видів діяльності, що має позитивний вплив на формування мотивації до творчої діяльності.

Професіоналізм викладача є мотивуючим механізмом у вивченні іноземної мови та передбачає високий рівень знань своєї дисципліни, психологічну спрямованість на педагогічну діяльність, досконале володіння педагогічними технологіями, умінь виявляти та використовувати здібності студентів [3].

Мультимедійні, інтерактивні та інтегровані технології є найбільш ефективними засобом для підвищення мотивації студентів на заняттях з іноземної мови. Вивчення та застосування на практиці інноваційних методологічних підходів дає

можливість впроваджувати та вдосконалювати нові методи роботи, підвищувати ефективність навчального процесу та рівень знань студентів. Упровадження інноваційних технологій покращує якість презентації навчального матеріалу та ефективність його засвоєння студентами, збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови, створює умови для співпраці між викладачами і студентами [2].

Практична підготовка студентів здійснюється шляхом розв'язання навчальних задач, аналізу педагогічних ситуацій, що виникають у процесі практичного навчання. Професійна мотивація і готовність до педагогічної діяльності взаємопов'язані. Наявність мотивів професійної діяльності розглядається критерій готовності до майбутньої педагогічної діяльності студентів. Значний вплив на розвиток професійної мотивації майбутніх фахівців має самооцінка готовності до педагогічної діяльності.

Формування індивідуального творчого стилю діяльності майбутнього вчителя іноземної мови залежить від особистості студента, його індивідуальних якостей, рівня професійної підготовки, творчих пошуків. Педагогічні особливості підготовки майбутнього вчителя іноземної мови:

- педагогічна діяльність майбутнього вчителя має бути спрямована на виконання навчальної, розвивальної, виховної, наукової, організаторської функцій;

- формування творчої особистості базується на принципі самоорганізації навчання, відповідності індивідуальних якостей особистості особливостям педагогічної діяльності.

Одним із чинників, які формують мотивацію студентів до ефективного навчання є рефлексія – самоаналіз та осмислення діяльності особистості. На основі аналізу літературних джерел, зроблено висновок, що рефлексивне мислення сприяє усвідомленню цінності та значущості власної навчальної діяльності, активізації процесу самоорганізації навчання студентів, підвищенню мотивації; більш ефективному розвитку інтелектуальних умінь, здатності до самореалізації та самоосвіти в подальшому [1].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Мотивація є найбільш безперечним фактором успішності у навчанні іноземної мови. Вона є прямим механізмом будь-якої діяльності та визначає рівень активності студентів, організовує роботу щодо подолання труднощів. Мотивація є важливим компонентом будь-якої діяльності, зокрема навчальної. Вона є фактором успішної навчальної діяльності, тому актуальним є питання про формування її спрямованості та підвищення.

Формування професійної мотивації майбутнього вчителя іноземної мови є важливим напрямом модернізації освіти. Освітня діяльність

закладу вищої освіти повинна спрямовуватися на розвиток і збагачення мотивів професійної діяльності студентів та інтеграцію їх теоретичної підготовки та практичної діяльності. Подальшого дослідження потребує структура навчальних планів, шляхи удосконалення професійної підготовки, а також практичний аспект підготовки майбутнього вчителя іноземної мови, підвищення та вдосконалення рівня викладання навчальних дисциплін, розробка методик, які допоможуть зробити заняття з іноземної мови продуктивнішим, динамічнішим, цікавішим.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гончаренко Т. Мотивація вивчення англійської мови як соціальна функція освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2010. Вип. 4. С. 47–54.
2. Гурина Н. Рефлексія у професійно орієнтованому навчанні майбутніх вчителів англійської інтонації. *Психолого-педагогічні науки*. 2014. Вип. 2. С. 167–172.
3. Енциклопедія освіти / [Акад. пед. наук України, гол. ред. В. Г. Кремень]. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Каверин С. О психологической классификации потребностей. *Вопр. психологии*. 1987. № 5. С. 121-129.
5. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті. Київ : КНЕУ, 1999. 128 с.
6. Маркова А. К. Формирование мотивации учения: кн. для учителя. Москва: Просвещение, 1990. 192 с.
7. Сидоренко Т. Творчість у діяльності вчителя. *Рідна школа*. 2001. № 5. С. 55-57.
8. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості : підручник. Київ: Міленіум, 1. 2006. 344 с.
9. Суровцева Р. Розвиток індивідуального стилю діяльності як умова інноваційної підготовки майбутнього вчителя. *Вища освіта України*. 2003. № 3. С. 82-84.
10. Теличко Н.В., Бабіта О.Ю. Діалогічне мовлення на занятті іноземної мови як один із шляхів реалізації особистісно-орієнтованого навчання. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Мукачеве: Карпатська вежа, 2017. Вип. 22 (17). С. 121–125.
11. Хруцкий Е. А. Организация проведения деловых игр: учебно-методическое пособие для преподавателей средних специальных учебных заведений. Москва: Высшая школа, 1991. 320 с.